

This document is available in English

**Eitem
Agenda 6**

Adroddiad i	Pwyllgor Archwilio	
Dyddiad	19 Mehefin 2023	
Swyddog Arweiniol	Pennaeth Archwilio a Gwasanaethau Caffael	
Swyddog Cyswllt	Keith Williams (Rheolwr Archwilio)- 01492 576217 keith.williams@conwy.gov.uk	
Pwnc	Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol 2022/23	

PWRPAS YR ADRODDIAD

- O dan delerau Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 Rhan 3 5. (2), mae'n ofynnol i Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru (yr Awdurdod) gynnal adolygiad blynyddol o effeithiolrwydd ei system Rheolaeth Fewnol. Mae archwiliad mewnol yn rhan annatod o'r system honno, ac mae'n gwneud cyfraniad sylweddol i'r gwaith o lunio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.
- Mae Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus CIPFA 2017 yn ei gwneud yn ofynnol i Bennaeth Archwilio Mewnol ddarparu sicrwydd i'r Panel Gweithredol ynglŷn â holl system y rheolaeth fewnol, gan gynnwys pa mor ddigonol yw'r trefniadau rheoli risg a llywodraethu corfforaethol.
- Mae'r adroddiad yn dadansoddi gwaith y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2022/23 ac yn cynnwys y datganiad sicrwydd yn seiliedig ar waith Archwilio Mewnol yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Mawrth 2023.

CRYNODEB GWEITHREDOL

- Mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol yn gallu rhoi sicrwydd i'r Pwyllgor Archwilio, yn seiliedig ar y gwaith archwilio mewnol a wnaed, ynghyd â'n gwybodaeth barhaus o'r sefydliad a'i weithdrefnau, fod gan yr Awdurdod drefniadau effeithiol ar gyfer llywodraethu corfforaethol, rheoli risgiau a rheolaeth fewnol er mwyn rheoli'r gwaith o gyflawni amcanion yr Awdurdod.
- Roedd dyraniad cynlluniedig o 58 diwrnod (50 diwrnod ac 8 wedi'u dwyn ymlaen o 2021/22). Mae'r adroddiad yn nodi bod 48 diwrnod o waith Archwilio Mewnol wedi'i gyflawni yn ystod 2022/23. O ganlyniad, cytunwyd y bydd 10 diwrnod yn cael eu defnyddio yn 2023/24 i gynnal archwiliadau dilynol o'r Gyflogres a Chredydwy.

- 6 Mae'r adolygiadau archwilio yn rhoi lefel gadarnhaol o sicrwydd ynghylch digonolrwydd y systemau rheolaeth fewnol sydd ar waith, er bod 20 o argymhellion wedi'u gwneud yn ystod y flwyddyn i fynd i'r afael â rhai gwendidau. Mae proses ddilynol ffurfiol yn ei lle i sicrhau bod yr argymhellion yn cael eu gweithredu o fewn graddfeydd amser cytunedig.
- 7 Nid yw gwaith yr adran Archwilio Mewnol wedi canfod unrhyw wendidau a fyddai'n cadarnhau'r farn hon ac nid oedd unrhyw faterion o bwys yn berthnasol wrth lunio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol;.
- 8 Mae'r adroddiad hefyd yn cynnwys sicrwydd fod y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn gweithredu yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig i alluogi'r Awdurdod i gael sicrwydd o'r farn hon.

ARGYMHELLION

- 9 Bod yr Aelodau:
 - i) yn nodi cynnwys Adroddiad Blynyddol y Pennaeth Archwilio a Chaffael a'r 'farn' gyffredinol ynghylch pa mor ddigonol ac effeithiol yw fframwaith yr Awdurdod ar gyfer llywodraethu, rheoli risgiau a rheolaeth.

CEFNDIR

Rôl Archwilio Mewnol

- 10 O dan delerau Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, mae gan Awdurdodau Tân gyfrifoldeb statudol i gynnal "system ddigonol ac effeithiol o archwilio mewnol."
- 11 Rôl y Gwasanaethau Archwilio Mewnol yw darparu, i'r rheolwyr, asesiad gwrthrychol ynghylch p'un a yw'r systemau a'r rheolaethau'n gweithio'n iawn ai peidio. Mae'n rhan allweddol o system rheolaeth fewnol y sefydliad oherwydd ei fod yn mesur ac yn gwerthuso pa mor ddigonol ac effeithiol yw'r rheolaethau eraill, fel bod:
 - Y Pwyllgor Archwilio a'r uwch reolwyr yn ymwybodol i ba raddau y gallant ddibynnu ar yr holl system; a bod
 - rheolwyr unigol yn ymwybodol o ba mor ddibynadwy yw'r systemau a'r rheolaethau y maent yn gyfrifol amdanynt.
- 12 Mae'r system rheolaeth fewnol yn cynnwys yr holl rwydwaith o systemau a rheolaethau a sefydlwyd i reoli'r Awdurdod a hynny er mwyn sicrhau y caiff ei amcanion eu cyflawni. Mae'n cynnwys rheolaethau ariannol a rheolaethau eraill, a hefyd y trefniadau ar gyfer sicrhau bod yr Awdurdod yn cael gwerth am arian o'i weithgareddau.

- 13 Yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, mae'n ofynnol i'r Pennaeth Archwilio gyflwyno barn ac adroddiad archwilio mewnol blynyddol y gall yr Awdurdod eu defnyddio i lywio ei ddatganiad llywodraethu.

GWYBODAETH

Barn Archwilio Mewnol 2022/23

- 14 Mae'r Pennaeth Archwilio yn fodlon bod y gwaith archwilio mewnol a gyflawnwyd, ynghyd â'n gwybodaeth gynaledig o'r sefydliad a'i weithdrefnau, yn ein galluogi i ddod i gasgliad rhesymol ynghylch pa mor ddigonol ac effeithiol yw prosesau rheoli risg, rheoli a llywodraethu'r Awdurdod.
- 15 Yn nhyb y Pennaeth Archwilio, am y 12 mis a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023, mae gan yr Awdurdod **broseu rheoli digonol ac effeithiol** ar gyfer rheoli'r modd y mae'r Awdurdod yn cyflawni ei amcanion.
- 16 Wrth roi barn archwilio, dylid nodi na all sicrwydd byth fod yn absoliwt. Y mwyaf y gall y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ei ddarparu i'r Pwyllgor Archwilio yw sicrwydd rhesymol yn seiliedig ar y gwaith a gyflawnwyd yn y flwyddyn honno, nad oes unrhyw wendidau mawr ar wahân i'r rhai a nodwyd.
- 17 Yn ogystal, wrth ddod i'n barn, rydym wedi ystyried:
- Canlyniadau'r holl archwiliadau a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2023;
 - Canlyniadau camau dilynol a gymerwyd mewn perthynas ag archwiliadau o flynyddoedd blaenorol;
 - A oes unrhyw argymhellion yn y categori Hanfodol neu Fawr heb eu derbyn gan y rheolwyr a'r risgiau dilynol;
 - Effeithiau unrhyw newidiadau sylweddol yn amcanion neu weithgareddau'r Awdurdod;
 - Materion yn codi o adroddiadau blaenorol i'r Panel Gweithredol neu'r Pwyllgor Archwilio; ac
 - Y cyfyngiadau o ran adnoddau a osodwyd ar Archwilio Mewnol sydd wedi amharu ar allu'r Gwasanaeth i gwrdd ag anghenion archwilio mewnol llawn yr Awdurdod.
- 18 Gellir defnyddio'r farn archwilio gyffredinol wrth baratoi'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Crynodeb o'r Gwaith sy'n Cefnogi'r Farn Archwilio 2022/23

- 19 Mae atodlen yn rhoi barn archwilio ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd prosesau rheolaeth fewnol a chrynodeb o'r negeseuon allweddol mewn perthynas â'r holl aseiniadau archwilio a gyflawnwyd yn ystod 2022/23 ynghlwm yn **Atodiad A**.
- 20 Mae'r atodlen yn crynhoi'r gwaith archwilio, barnau a nifer o argymhellion a wnaed mewn perthynas â phob maes a adolygwyd, sy'n sail i'r sicrwydd a roddwyd i'r Pwyllgor Archwilio o ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol fframweithiau llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol yr Awdurdod ar gyfer 2022/23.
- 21 Lle bo'n berthnasol, caiff adroddiadau archwilio mewnol eu categoreiddio i roi barn archwilio ar yr amgylchedd rheolaeth fewnol ar gyfer y system neu'r sefydliad penodol hwnnw. Mae'r farn archwilio ar yr aseiniadau wedi'u categoreiddio fel a ganlyn:
- Sicrwydd Uchel
 - Sicrwydd Boddhaol
 - Sicrwydd Cyfyngedig
 - Dim Sicrwydd

I gefnogi'r farn archwilio, mae'r argymhellion a wnaed yn ystod y flwyddyn wedi'u categoreiddio fel Hanfodol, Mawr, Cymedrol a Mân, yn unol â'r ffordd y mae'r Awdurdod yn asesu ac yn mesur risg.

- 22 Cwblhawyd dau adroddiad archwilio ac archwiliad dilynol yn ystod y flwyddyn yn cwmpasu:
- **Y Gyflogres (Rheolaethau Allweddol)** – Cynhaliwyd adolygiad i roi lefel o sicrwydd i reolwyr bod rheolaethau mewnol yn gweithredu'n effeithiol, bod risgiau posibl yn cael eu rheoli'n dda a bod amcanion corfforaethol yn cael eu cyflawni. Roedd yr archwiliad yn cynnwys adolygiad o'r meysydd canlynol:
 - Polisiâu a gweithdrefnau swyddfa,
 - Hawliau mynediad System iTrent,
 - Staff Newydd a Staff yn Gadael,
 - Tâl cadw a newidiadau i gyflog amser cyflawn,
 - Cyflwyniadau i CThEF,
 - Didyniadau o gyflog,
 - Taliadau BACS,
 - Gordaliadau,
 - Cyfrifon rheoli cyflogres a chysoniadau.

Gwnaeth yr archwiliad wyth argymhelliad a rhoddodd lefel *Foddhaol* o sicrwydd.

- **Credydwyr (Rheolaethau Allweddol)** – Cynhaliwyd adolygiad i roi lefel o sicrwydd i reolwyr bod rheolaethau mewnol yn gweithredu'n effeithiol, bod risgiau posibl yn cael eu rheoli'n dda a bod amcanion corfforaethol yn cael eu cyflawni. Roedd yr archwiliad yn cynnwys adolygiad o'r meysydd canlynol:

- Polisiâu a Gweithdrefnau,
- Llofnodwyr Awdurdodedig a Datganiadau Buddiannau,
- Archebu gwaith, nwyddau a gwasanaethau,
- Derbyn Nwyddau a Gwasanaethau,
- Gwirio Anfonebau, Taliadau Dyblyg ac Anghysonderau,
- Taliadau BACS,
- Cyfrif Rheoli Credydwyr a Chysoniadau Banc,
- Dangosyddion Perfformiad.

Gwnaeth yr archwiliad 12 argymhelliad a rhoddodd lefel *Foddhaol* o sicrwydd.

- 23 Mae canlyniad pob archwiliad a gwerthusiad o ddigonolrwydd yr amgylchedd rheolaeth fewnol yn seiliedig ar nifer yr argymhellion a'u graddiad risg. Aseswyd bod pob archwiliad a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn yn darparu lefelau cadarnhaol o sicrwydd.
- 24 Er mwyn mynd i'r afael â'r gwendidau a nodwyd yn ystod yr adolygiadau archwilio, gwnaed ugain o argymhellion Cafodd cynlluniau gweithredu, yn nodi'r ymateb y cytunwyd arno i argymhellion yr archwiliad, eu cyhoeddi gydag adroddiadau'r archwiliadau, a daeth y rhain yn ôl gan reolwyr yr Awdurdod Tân ac Achub, ynghyd â'r camau i'w cymryd er mwyn sicrhau bod yr argymhellion yn cael eu gweithredu. Mae'r rheolwyr wedi cytuno i roi deunaw o argymhellion yr archwiliad ar waith. Yn yr adroddiad archwilio Credydwyr, cafodd dau argymhelliad (Arg 8 ac 11) eu categoreiddio fel *Mân*, ac mae'r rheolwyr o'r farn bod rheolaethau i wneud iawn ar waith.
- 25 Er mwyn cydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus CIPFA, gweithredir proses ddilynol ffurfiol o fewn yr Adran i gadarnhau bod yr argymhellion a wnaed yn yr adroddiadau Archwiliad Mewnol wedi eu gweithredu gan reolwyr o fewn yr amser y cytunwyd arno. Fel arfer, cynhelir adolygiad mewnol chwe mis wedi cyhoeddi'r adroddiad terfynol.

- 26 Yn **Atodiad B**, ceir amserlen o'r archwiliadau dilynol a wnaed yn ystod 2022/23. Mae'n dangos nifer yr argymhellion a dderbyniwyd ac o ganlyniad a weithredwyd gan y rheolwyr ymhob maes a hefyd y newidiadau sydd wedi effeithio ar y farn archwilio wreiddiol. Mae'n amlwg bod gwelliant yn y lefelau rheolaeth fewnol o ran yr archwiliad Gyrru Peiriannau Tân mewn Argyfwng (EFAD) a gwblhawyd yn 2021/22, gyda barn archwilio ddiwygiedig o *Sicrwydd Uchel*.
- 27 Yn ystod 2022/23, darparwyd 48 diwrnod archwilio o gymharu â'r dyraniad arfaethedig o 58 diwrnod, fel y nodwyd yn y cynllun archwilio blynyddol. Mae crynodeb o weithgarwch archwilio ynghlwm yn **Atodiad C** ac mae'n dangos y dyraniad arfaethedig o adnoddau archwilio o ran y diwrnodau a neilltuwyd dros adrannau a gwasanaethau ac yn cymharu'r gwaith gwirioneddol a wnaed ar gyfer 2022/23 â'r cynllun. Cytunwyd gyda'r rheolwyr y bydd y 10 diwrnod sy'n weddill yn cael eu defnyddio yn 2023/24 i gynnal archwiliadau dilynol o'r Gyflogres a Chredydwy.
- 28 Yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, mae angen i'r cynllun fod yn hyblyg er mwyn gallu adlewyrchu ac ymateb i risgiau a blaenoriaethau newidiol yr Awdurdod. Adolygydd y cynllun yn ystod y flwyddyn a'i ddiweddarau yn ôl yr angen. Canslwyd archwiliad y Storfeydd Canolog ar gais y rheolwyr oherwydd i'r Rheolwr Storfeydd ymddeol ym mis Chwefror 2023 ar yr adeg yr oedd yr archwiliad i fod i gychwyn, ac oherwydd y pwysau gwaith ar y staff.

Cydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus

- 29 Mae Archwilio Mewnol yn defnyddio dull sy'n seiliedig ar risg i bennu anghenion archwilio'r Awdurdod ar ddechrau'r flwyddyn ac yn defnyddio methodoleg sy'n seiliedig ar risg wrth gynllunio a chynnal ein haseiniadau archwilio. Mae gwaith y Gwasanaethau Archwilio Mewnol wedi'i gyflawni yn unol â Safonau Archwilio Mewnol Sector Cyhoeddus y DU 2017.
- 30 Mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol wedi datblygu Rhaglen Sicrhau Ansawdd a Gwella (QAIP), sy'n ymdrin â phob agwedd ar weithgarwch archwilio mewnol ac sy'n galluogi gwerthuso cydymffurfiad â phob agwedd ar y PSIAS.
- 31 Cyflwynodd Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS) ofyniad am asesiad allanol o'r holl wasanaethau archwilio mewnol, y mae'n rhaid ei gynnal o leiaf unwaith bob pum mlynedd gan adolygydd annibynnol cymwys o'r tu allan i'r sefydliad. Cwblhawyd asesiad o'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn ddiweddar gan Bennaeth y Gwasanaeth Archwilio Rhanbarthol (CBS Pen-y-bont ar Ogwr, CBS Merthyr Tudful, Cyngor Bro Morgannwg a CBS Rhondda Cynon Taf). Cyhoeddwyd yr Adroddiad Terfynol ym mis Rhagfyr 2022, a chadarnhaodd fod canlyniadau'r asesiad yn gadarnhaol a bod y Gwasanaeth yn 'cydymffurfio'n gyffredinol' â'r PSIAS a'r Cod Moeseg.

GOBLYGIADAU

Amcanion Llesiant	Mae'r adroddiad hwn yn cysylltu ag amcan llesiant hirdymor yr Awdurdod sef "Hwyluso gwasanaethau tân ac achub mwy integredig sydd o ansawdd uchel ac yn ymatebol fel bod gweithgareddau ataliol ac ymateb brys yn gallu parhau i fod ar gael pryd a lle mae eu hangen, a hynny'n fforddiadwy, yn deg ac ar sail risg."
Cyllideb	Darperir Gwasanaethau Archwilio Mewnol fel rhan o CLG ac o fewn cyfyngiadau cyllidebol.
Cyfreithiol	Amh.
Staffio	Amh.
Cydraddoldeb/ Hawliau Dynol/y Gymraeg	Amh.
Risgiau	<p>Cyflwynir y Datganiad Sicrwydd yn unol â'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio a Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus. Heb sicrwydd o'r fath gan y Pennaeth Gwasanaethau Archwilio Mewnol, ni fyddai'r Aelodau'n ymwybodol o ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau llywodraethu corfforaethol, rheoli risg a rheolaeth fewnol a'u gallu cysylltiedig i gyflawni ei amcanion.</p> <p>Ni fyddai unrhyw faterion neu wendidau sylweddol a nodwyd gan Archwilio Mewnol yn cael eu hystyried wrth baratoi'r Datganiad Llywodraethu Blyneddol.</p>